

بررسی فراوانی بیماریهای ناحیه کف سم گاوهای شیری در کشتارگاه صنعتی ارومیه

JOURNAL OF VETERINARY CLINICAL RESEARCH

سال اول، شماره دوم، بهار ۱۳۸۹
صفحات ۱۲۳-۱۱۳

علیرضا نجف پور^{۱*}، فرزاد جعفر قلی زاده^۲

^{۱*} - گروه علوم درمانگاهی دانشکده دامپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه

^۲ - دانش آموخته دانشکده دامپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه

* نویسنده مسئول: a.najafpour@iaurmia.ac.ir

چکیده

در این مطالعه، تعداد ۴۸۰۰ انگشت در کشتارگاه صنعتی ارومیه مورد بررسی قرار گرفت. تعداد ۳۰۷۱ انگشت از کل انگشتان، دارای بیماریهایی در ناحیه کف سم بودند که بیشترین درصد به بیماری سائیدگی پاشنه با شیوع ۲۸/۶۹٪ و کمترین درصد به بیماری پودودرماتیت عفونی با درصد شیوع ۷/۴۲٪ اختصاص داشت و بقیه انگشتان (۱۷۲۹ انگشت) فاقد هرگونه بیماری در ناحیه کف سم بوده اند. بطور کلی میزان فراوانی بیماریهای درگیر کننده ناحیه کف سم در منطقه ارومیه بالا بوده بطوریکه فراوانی بیماری های ناحیه کف سم در طول فصل بهار بیشتر و در فصل زمستان کمتر از سایر فصول سال بود. بالا بودن میزان فراوانی بیماری های کف سم در انگشتان گاوهای ارومیه بیانگر نیاز به تشخیص زود هنگام بیماری در مزارع پرورشی بوده تا از بروز خسارات اقتصادی ناشی از آن جلوگیری گردد.

واژه های کلیدی: بیماری اندام حرکتی، گاو شیری، کشتارگاه صنعتی ارومیه.

JOURNAL OF VETERINARY CLINICAL RESEARCH

J.Vet.Clin.Res.1(2)113-123,2010

An abattoir survey on bovine sole diseases prevalence in Urmia province

Najafpour.A.^{1*}, Jafar Gholizadeh.F²

1- Department of Clinical Science, Faculty of Veterinary Medicine,

Islamic Azad University, Urmia branch, Iran

2-Graduated from the faculty of Veterinary Medicine, Islamic Azad University Urmia branch,

Urmia – IRAN.

* Corresponding author: a.najafpour@iaurmia.ac.ir

Lameness is one of the most important bovine diseases which after mastitis cause great economical impact on animal husbandry. In this investigation, 4800 hooves were studied in Urmia's Industrial slaughter house. 3071 of them were involved with diseases of hoof which majority of it was heel erosion (%28.69) and the minorities were because of infections pododermatitis (%7.42) and the rest of hooves had no defects. Involvement ratio of each claw to each disease of the hoof of animals during spring season was higher in comparison to other seasons, although in winter it was the lowest. Lameness and other diseases which involve hoof of the animals are high in Urmia and early diagnosis of such cases seems to be very important.

Key Words: Sole diseases, Cow, Abattoir, Urmia.

بوده، که در کشتارگاه صنعتی ارومیه در طول یکسال انجام شده است.

با توجه به شرایط جغرافیایی منطقه ارومیه به خصوص کوهستانی بودن آن و هوای معتدل در این ناحیه و با در نظر گرفتن شرایطی از قبیل رطوبت، انتظار داشتیم که طی فصول مختلف سال، بیماریهای ناحیه کف سم در گاو از شیوع و فراوانی بالایی برخوردار باشد.

مواد و روش کار:

بررسی کشتارگاهی به صورت فصلی و در طول یک سال بر روی ۴۸۰۰ انگشت متعلق به ۱۲۰۰ راس از گاوهای شیری ذبح شده در کشتارگاه صنعتی ارومیه انجام گرفت. به منظور مطالعه و تعیین میزان شیوع اختلالات و بیماریهای انگشتان گاو روی نژادهای مختلف گاوهای ارسالی از دامپروری های شهرستان ارومیه و حومه به کشتارگاه، قبل از شروع کشتار دام، در کشتارگاه صنعتی ارومیه حضور یافته و ابتدا آمار دامهای کشتاری همان روز جهت کسب اطلاعات لازم از نظر سن و جنس از مسئول کشتارگاه اخذ گردید. برای تعیین جنس، از مشاهده باقیمانده اندامهای دستگاه تناسلی (کیسه بیضه - پستان) روی پوست کنده شده از لاشه که در کنار اندامهای حرکتی مربوط به همان نمونه گاو قرار داده شده بود، استفاده شد.

در مرحله بعد برای بررسی اختلالات و بیماریهای انگشتان، اندام حرکتی خلفی و قدامی بصورت جداگانه کنار هم چیده شد، سپس نمونه ها شستشو شده و ضایعات و بیماریهای موجود در ناحیه پاشنه و کف سم بررسی گردید.

از نمونه های دارای ضایعه، عکس دیجیتالی تهیه می شد، اطلاعات ثبت شد و در نهایت مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

نتایج:

۱- فصل تابستان:

در این فصل ۱۲۰۰ انگشت در کشتارگاه صنعتی ارومیه مورد

اختلالات و بیماریهای ناحیه انگشتان گاو و عوارض ناشی از آن یکی از مواردی است که در تمام کشورهای دنیا و همچنین در سطح دامپروری های کشورمان قابل مشاهده بوده و همه ساله خسارات چشمگیری به دامپروران و اقتصاد دامی کشور وارد نموده و مانع از بهره برداری کامل از دام میشود. لنگش به عنوان یک بیماری با عوامل مستعد کننده متعدد از جمله تغذیه، بهداشت، سم چینی و غیره می باشد که مستقیماً با نحوه مدیریت در ارتباط است. (۳،۲)

اهمیت لنگش در گاوها به حدی است که اختلالات و بیماریهای ناحیه انگشتان در میان دامهای شیری بعد از ورم پستان در رتبه دوم اهمیت و در دامهای گوشتی در مقام اول قرار دارد (۱۹،۴). درمان سریع بیماریهای ناحیه انگشتان از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده و اتخاذ سیاست های پیشگیری و کنترلی و مدیریت خوب، عواید اقتصادی زیادی را به همراه خواهد داشت. (۱۵،۲)

جراحات و بیماریهای اندامهای حرکتی و درد ناشی از آن، توانایی دام را برای دریافت غذا در مقایسه با دامهای سالم کاهش داده و باعث کاهش رشد و کاهش تولید میزان شیر و کاهش عمر اقتصادی می شود که در دام نر اختلالات فوق مسئله کاهش باروری را هم تحت الشعاع قرار میدهد. (۱۱،۷،۳)

در مطالعاتی که در انگلستان بر روی میزان لنگش توسط بیماری های مختلف سم انجام گرفته، بطور متوسط از هر ۱۰۰ راس گاو شیری در حال شیردهی، ۶۰ راس گاو علائم لنگش را نشان می دهند که میزان وقوع در طول زمستان بالاتر از تابستان میباشد. البته تغییرات فاحشی بین میزان لنگش از فارمی به فارم دیگر وجود داشت که بیانگر دخالت عوامل مدیریتی در میزان لنگش می باشد که شایعترین بیماری در انگلستان طی این مطالعات زخم کف پائی و بیماری خط سفید بوده است. (۱۶)

هدف از این تحقیق بررسی ضایعات ناحیه انگشتان گاو

مطالعه قرار گرفت. از این تعداد، ۸۷۲ انگشت متعلق به گاو ماده و ۳۲۸ انگشت متعلق به گاو نر بوده که از این تعداد انگشتان بررسی شده، ۳۳۰ انگشت (۳۷/۸۵٪) در جنس ماده و ۱۱۸ انگشت (۲۵/۹۷٪) در جنس نر و در کل ۴۴۸ انگشت (۳۷/۳۳٪) از کل انگشتان، سالم و فاقد هرگونه بیماری در ناحیه کف سم بوده است. انگشتان دارای بیماری در ناحیه کف سم به تفکیک نوع بیماری درگیر، همراه با فراوانی و درصد ابتلا در جداول ۱ و ۲ به تفکیک جنس نر و ماده آورده شده است:

جدول ۱- بررسی بیماریهای ناحیه کف سم در گاو ماده در فصل تابستان (کشتارگاه صنعتی ارومیه)

سائیدگی پاشنه	بیماری خط سفید	زخم کف پای	پودودرماتیت عفونی (ضربه ای)	پودودرماتیت غیر عفونی گسترده	گاو ماده		اندام های حرکتی
					فراوانی	درصد	
۳۴	۲۸	۶	۱۴	۲۸	فراوانی	قدامی	
۶/۲۷	۵/۱۷	۱/۱۱	۲/۵۸	۵/۱۷	درصد	راست	
۳۱	۳۰	۸	۸	۲۹	فراوانی	قدامی	
۵/۷۲	۵/۵۳	۱/۴۷	۱/۴۷	۵/۳۵	درصد	چپ	
۴۶	۴۱	۲۶	۸	۴۶	فراوانی	خلفی	
۸/۴۹	۷/۵۷	۴/۸۰	۱/۴۷	۸/۴۹	درصد	راست	
۵۰	۳۷	۱۸	۸	۴۶	فراوانی	خلفی	
۹/۲۳	۶/۸۳	۳/۳۲	۱/۴۷	۸/۴۹	درصد	چپ	

جدول ۲- بررسی بیماریهای ناحیه کف سم در گاو نر در فصل تابستان (کشتارگاه صنعتی ارومیه)

سائیدگی پاشنه	بیماری خط سفید	زخم کف پای	پودودرماتیت عفونی (ضربه ای)	پودودرماتیت غیر عفونی گسترده	گاو نر		اندام های حرکتی
					فراوانی	درصد	
۱۴	۱۴	۵	۲	۹	فراوانی	قدامی	
۶/۶۶	۶/۶۶	۲/۳۸	۰/۹۵	۴/۲۹	درصد	راست	
۱۵	۹	۸	۵	۶	فراوانی	قدامی	
۷/۱۵	۴/۲۹	۳/۸۱	۲/۳۸	۲/۸۶	درصد	چپ	
۲۱	۹	۱۴	۵	۱۸	فراوانی	خلفی	
۱۰	۴/۲۹	۶/۶۶	۲/۳۸	۸/۵۷	درصد	راست	
۲۱	۹	۹	۵	۱۲	فراوانی	خلفی	
۱۰	۴/۲۹	۴/۲۹	۲/۳۸	۵/۷۱	درصد	چپ	

۲- فصل پاییز:

انگشت، ۳۵/۷۱ در جنس نر، میباشد.

انگشتان دارای بیماری در ناحیه کف سم به تفکیک نوع بیماری درگیر، همراه با فراوانی و درصد ابتلا در جداول ۳ و ۴ به تفکیک جنس نر و ماده آورده شده است:

در طول این فصل، ۱۲۰۰ انگشت مطالعه و مورد بررسی قرار گرفت. از این تعداد، ۱۰۳۲ انگشت متعلق به گاو ماده و ۱۶۸ انگشت متعلق به گاو نر میباشد که از این تعداد انگشتان بررسی شده، ۳۵۷ انگشت، ۳۴/۵۹٪ در جنس ماده و ۶۰

جدول ۳ - فراوانی بیماریهای ناحیه کف سم در گاو ماده در فصل پاییز (کشتارگاه صنعتی ارومیه)

سائیدگی پاشنه	بیماری خط سفید	زخم کف پای	پودودرماتیت عفونی (ضربه ای)	پودودرماتیت غیر عفونی گسترده	گاو ماده		اندام های حرکتی
					فراوانی	درصد	
۴۳	۶۰	۱۳	۶	۲۶	فراوانی	قدامی	
۶/۳۷	۸/۸۹	۱/۹۳	۰/۸۸	۳/۸۵	درصد	راست	
۴۶	۶۰	۱۳	۷	۲۶	فراوانی	قدامی	
۶/۸۳	۸/۸۹	۱/۹۳	۱/۰۳	۳/۸۵	درصد	چپ	
۷۰	۵۸	۲۲	۵	۳۷	فراوانی	خلفی	
۱۰/۳۷	۸/۶۰	۳/۲۵	۰/۷۴	۵/۴۸	درصد	راست	
۶۷	۵۳	۱۹	۷	۳۷	فراوانی	خلفی	
۹/۹۲	۷/۸۵	۲/۸۲	۱/۰۴	۵/۴۸	درصد	چپ	

جدول ۴ - فراوانی بیماریهای ناحیه کف سم در گاو نر در فصل پاییز (کشتارگاه صنعتی ارومیه)

سائیدگی پاشنه	بیماری خط سفید	زخم کف پای	پودودرماتیت عفونی (ضربه ای)	پودودرماتیت غیر عفونی گسترده	گاو نر		اندام های حرکتی
					فراوانی	درصد	
۹	۹	۲	۲	۷	فراوانی	قدامی	
۸/۳۳	۸/۳۳	۱/۸۵	۱/۸۵	۶/۴۸	درصد	راست	
۶	۹	۱	۲	۷	فراوانی	قدامی	
۵/۵۶	۸/۳۳	۰/۹۳	۱/۸۵	۶/۴۸	درصد	چپ	
۹	۹	۱	۲	۹	فراوانی	خلفی	
۸/۳۳	۸/۳۳	۰/۹۳	۱/۸۵	۸/۳۳	درصد	راست	
۶	۶	۱	۲	۹	فراوانی	خلفی	
۵/۵۶	۵/۵۶	۰/۹۳	۱/۸۵	۸/۳۳	درصد	چپ	

۳- فصل زمستان:

(۴۱٪) از کل انگشتان سالم و فاقد بیماری در ناحیه کف

سم بودند.

انگشتان دارای بیماری در ناحیه کف سم به تفکیک نوع بیماری، همراه با فراوانی و درصد ابتلا در جداول ۵ و ۶ به تفکیک جنس نر و ماده آورده شده است:

در طول این فصل، ۱۲۰۰ انگشت مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت. از این تعداد، ۱۱۰۴ انگشت متعلق به گاو ماده و ۹۶ انگشت متعلق به گاو نر می باشد. از این تعداد انگشتان بررسی شده، ۴۶۸ انگشت (۴۲/۳۹٪) در جنس ماده و ۲۴ انگشت (۲۵٪) در جنس نر و در کل تعداد ۴۹۲ انگشت

جدول ۵- فراوانی بیماریهای ناحیه کف سم در گاو ماده در فصل زمستان (کشتارگاه صنعتی ارومیه)

سائیدگی پاشنه	بیماری خط سفید	زخم کف پای	پودودرماتیت عفونی (ضربه ای)	پودودرماتیت غیر عفونی گسترده	گاو ماده		اندام های بررسی شده
					فراوانی	درصد	
۴۱	۴۳	۵	۷	۴۴	فراوانی	قدامی	
۶/۴۵	۶/۷۶	۰/۷۹	۱/۱۰	۶/۹۲	درصد	راست	
۴۱	۴۳	۵	۶	۴۴	فراوانی	قدامی	
۶/۴۵	۶/۷۶	۰/۷۹	۰/۹۴	۶/۹۲	درصد	چپ	
۵۴	۴۹	۸	۱۳	۵۴	فراوانی	خلفی	
۸/۴۹	۷/۷۰	۱/۲۶	۲/۰۴	۸/۴۹	درصد	راست	
۶۰	۴۴	۸	۱۳	۵۴	فراوانی	خلفی	
۹/۴۳	۶/۹۲	۱/۲۶	۲/۰۴	۸/۴۹	درصد	چپ	

جدول ۶- فراوانی بیماریهای مختلف ناحیه کف سم در گاو نر در فصل زمستان (کشتارگاه صنعتی ارومیه)

سائیدگی پاشنه	بیماری خط سفید	زخم کف پای	پودودرماتیت عفونی (ضربه ای)	پودودرماتیت غیر عفونی گسترده	گاو نر		اندام های بررسی شده
					فراوانی	درصد	
۳	۴	۱	۱	۸	فراوانی	قدامی	
۴/۱۷	۵/۵۵	۱/۳۹	۱/۳۹	۱۱/۱۱	درصد	راست	
۳	۴	۱	۱	۸	فراوانی	قدامی	
۴/۱۷	۵/۵۵	۱/۳۹	۱/۳۹	۱۱/۱۱	درصد	چپ	
۳	۶	۰	۲	۸	فراوانی	خلفی	
۴/۱۷	۸/۳۳	۰	۲/۷۸	۱۱/۱۱	درصد	راست	
۳	۶	۰	۲	۸	فراوانی	خلفی	
۴/۱۷	۸/۳۳	۰	۲/۷۸	۱۱/۱۱	درصد	چپ	

۴- فصل بهار

تفکیک جنس نر و ماده آورده شده است.

انگشتان دارای بیماری در ناحیه کف سم به تفکیک نوع بیماری، همراه با فراوانی و درصد ابتلا در جداول ۸ و ۷ به

جدول ۷- بررسی بیماریهای ناحیه کف سم در گاو ماده در فصل بهار (کشتارگاه صنعتی ارومیه)

سائیدگی پاشنه	بیماری خط سفید	زخم کف پای	پودودرماتیت عفونی (ضربه ای)	پودودرماتیت غیر عفونی گسترده	گاو ماده	
					فراوانی	درصد
۳۳	۵۱	۱۳	۱۷	۳۳	فراوانی	قدامی
۵/۱۹	۸/۰۲	۲/۰۴	۲/۶۷	۵/۱۹	درصد	راست
۳۰	۴۰	۱۷	۱۷	۳۰	فراوانی	قدامی
۴/۷۱	۶/۲۹	۲/۶۷	۲/۶۷	۴/۷۲	درصد	چپ
۴۷	۵۶	۳۲	۱۷	۳۷	فراوانی	خلفی
۷/۳۹	۸/۸۱	۵/۰۳	۲/۶۷	۵/۸۲	درصد	راست
۳۷	۵۲	۲۶	۱۴	۳۷	فراوانی	خلفی
۵/۸۲	۸/۱۸	۴/۰۹	۲/۲۰	۵/۸۲	درصد	چپ

جدول ۸- بررسی بیماریهای ناحیه کف سم در گاو نر در فصل بهار (کشتارگاه صنعتی ارومیه)

سائیدگی پاشنه	بیماری خط سفید	زخم کف پای	پودودرماتیت عفونی (ضربه ای)	پودودرماتیت غیر عفونی گسترده	گاو نر	
					فراوانی	درصد
۹	۱۶	۴	۱۰	۱۷	فراوانی	قدامی
۴/۶۹	۸/۳۳	۲/۰۸	۵/۲۱	۸/۸۵	درصد	راست
۹	۱۵	۶	۸	۱۴	فراوانی	قدامی
۴/۶۹	۷/۸۱	۳/۱۳	۴/۱۷	۷/۲۹	درصد	چپ
۱۰	۴	۱۳	۶	۷	فراوانی	خلفی
۵/۲۱	۲/۰۸	۶/۷۷	۳/۱۳	۳/۶۴	درصد	راست
۱۰	۴	۱۳	۶	۱۱	فراوانی	خلفی
۵/۲۱	۲/۰۸	۶/۷۷	۳/۱۳	۵/۷۳	درصد	چپ

بحث:

اندامهای حرکتی گاوهایی که به دلایل مختلفی جهت ذبح به کشتارگاه صنعتی ارومیه اعزام می شدند مورد بررسی قرار گرفت. از کل انگشتان بررسی شده (۴۸۰۰ انگشت) در طول ۴ فصل سال، ۱۷۲۹ انگشت (۳۶/۰۲٪) سالم و ۳۰۷۱

لنگش در گاو، به عنوان عامل مهم زیان های اقتصادی و یک مساله نگران کننده در جهان مطرح می باشد. (۹) در بررسی هایی که در طول یک سال متوالی به عمل آمده،

از جمله رطوبت و بهداشت ناکافی محل نگهداری به بروز این عارضه و حتی بدتر شدن وضعیت کمک می کند. (۱، ۱۰، ۱۶) در فصل پاییز، بیماری خط سفید رتبه اول و بالاترین درصد را با (۰.۳۴/۰.۲٪) به خود اختصاص داده است که بیماری سائیدگی پاشنه با درصد (۰.۳۲/۰.۵٪) در رتبه دوم قرار می گیرد. در فصل پاییز به علت شرایط آب و هوایی، گاوها مجبور به ماندن طولانی مدت در جایگاه نگهداری با شرایط بهداشتی پایین هستند و کمتر می توانند در فضای باز حرکت کنند. از عوامل مستعد کننده بیماری خط سفید، رطوبت بالای بستر و رشد بیش از اندازه سم می باشد و به دلیل اینکه اکثر دامداران جهت گرم نگهداشتن بستر، فضولات حیوانات را تمیز نمی کنند رطوبت بالای بستر منجر به ایجاد بیماریهای مختلف انگشتان می شود که بیماری خط سفید یکی از این بیماریهاست (۱۱، ۱۲).

در فصل زمستان، بالاترین درصد ابتلاء، به بیماری پودودرماتیت غیر عفونی (۰.۳۲/۰.۲٪) مربوط میشود که بیماری سائیدگی پاشنه (۰.۲۹/۰.۳۷٪) در رتبه دوم اهمیت قرار دارد. بیماری پودودرماتیت غیر عفونی عمدتاً در اثر مصرف بی رویه کنسانتره حاصل می شود که در فصل زمستان چون اکثر گاوها در مرحله زایمانی قرار دارند اکثر دامدارها ترجیح می دهند بعد از طی شدن زایمان در گاو با دادن مقادیر فراوان کنسانتره گاو خود را زودتر و سریعتر به پیک تولید برسانند که در صورت خوراندن بیش از اندازه کنسانتره، این بیماری خود را به عنوان یکی از نشانه های بیماری اسیدوز نمایان خواهد کرد. (۸)

در فصل بهار این رتبه به بیماری خط سفید تعلق می گیرد (۰.۲۸/۰.۷۴٪)، که بالاترین درصد را نسبت به بیماریهای مختلف این ناحیه به خود اختصاص داده است که بیماری پودودرماتیت غیر عفونی با (۰.۲۲/۰.۴۶٪) در رتبه دوم قرار می گیرد.

بیماری پودودرماتیت عفونی یا ضربه ایی پایین ترین در صد را بین بیماریهای مختلف کف سم در فصلهای تابستان

انگشت (۰.۶۳/۰.۹۸٪) دارای بیماریهای مختلفی در ناحیه کف سم بودند که در طول تمام فصول سال، انگشتان بیمار نسبت به انگشتان سالم از درصد بالاتری برخوردار بوده است. بالاترین درصد انگشتان سالم مربوط به فصل زمستان (۰.۴۱٪) و پایین ترین درصد انگشتان سالم مربوط به فصل بهار (۰.۳۱٪) بود.

در مورد انگشتان بیمار، فصل بهار دارای بیشترین درصد (۰.۶۹٪) و فصل زمستان دارای پایین ترین درصد (۰.۵۹٪) بود. البته این اصل مطرح است که در سیستم های پرورشی محدود و فشرده و در طول فصل زمستان، به علت کوتاه بودن طول روز و نامساعد بودن شرایط جوی، گاوها فرصت گردش کافی در بهار بند را ندارند که منجر به مشکلاتی از جمله رشد بی رویه سم و بروز ناهنجاری های سم می شود که با شروع فصل بهار و افزایش طول روز، به دلیل تحرک دام و سایش مناسب سم و احتمالاً بهبود گردش خون سم و تولید نسج شاخی با کیفیت خوب، ناهنجاریهایی از جمله رشد بی رویه سم را کاهش می یابد (۰.۱۳، ۰.۵، ۰.۲).

عوامل مدیریتی از جمله بهداشت نگهداری دامها و مساله رطوبت و حتی تغذیه و عوامل ارثی نیز از فاکتورهایی هستند که ممکن است در صورت عدم رعایت این موارد منجر به بروز مشکلاتی در ناحیه سم در هر فصلی از سال میشوند (۰.۱۵، ۰.۴، ۰.۳).

نتایج این بررسی نشان میدهد که بیماری سائیدگی پاشنه انگشت، بالاترین درصد (۰.۲۸/۰.۶۹٪) را بین بیماریهای مختلف ناحیه کف سم در طول یک سال را به خود اختصاص داده است که این رتبه در هر یک از فصول مختلف سال بین بیماریهای مختلف متفاوت بوده بطوری که در فصل تابستان بیماری سائیدگی پاشنه با بالاترین درصد (۰.۳۰/۰.۸۴٪) رتبه نخست را به خود اختصاص داده و بیماری پودودرماتیت غیر عفونی گسترده با ۰.۲۵/۰.۷۹٪ در رتبه دوم قرار دارد.

سائیدگی پاشنه یکی از بیماریهای مهم در ناحیه کف سم می باشد که از عوامل منجر به لنگش محسوب میشود. عواملی

در گاوان جوان بیشتر از گاوان مسن گزارش شده است (۷). ولی در بررسیهایی که در طول انجام این تحقیق در کشتارگاه صنعتی ارومیه انجام گرفته، بیماری پودودرماتیت عفونی ایدر فصل تابستان و بهار در اندامهای قدامی به خصوص اندام قدامی راست بیشتر از اندامهای خلفی دیده شده است. این در حالی است که در فصل پاییز اندامهای حرکتی قدامی چپ و اندامهای خلفی چپ از درصد بالایی نسبت به سایر اندامها برخوردار بودند و در فصل زمستان اندامهای خلفی از درصد

ابتلای بالتری نسبت به اندامهای قدامی برخوردار بودند. ابتلا بهبیماری زخم کف پای در فصل تابستان و پاییز و زمستان و حتی بهار در اندامهای خلفی بیشتر از اندامهای قدامی گزارش شده است.

ابتلاء انگشتان موجود در کشتارگاه به بیماری خط سفید در فصل تابستان و زمستان در اندامهای خلفی و در فصل پاییز و بهار در اندامهای قدامی نسبت به سایر انگشتان، از درصد بالاتری برخوردار بودند.

این در حالیست که بیماری سائیدگی پاشنه در فصل تابستان و پاییز و زمستان و بهار از درصد شیوع بیشتری نسبت به اندامهای قدامی برخوردار بوده است.

در بررسی فراوانی بیماریهای مختلف در طول یک سال متوالی، درصد شیوع بیماری پودودرماتیت غیر عفونی در فصل زمستان (۲۹/۷۶٪) نسبت به سایر فصول سال از میزان بالایی برخوردار بود که کمترین میزان و درصد بیماری (۲۰/۶۳٪) در فصل پاییز ثبت شده است.

این در حالی است که بیماری پودودرماتیت عفونی (ضربه‌ایی) در فصل بهار از درصد بالاتری (۴۱/۶۷٪) نسبت به سایر فصول برخوردار بوده است که پایین ترین درصد این بیماری، (۱۴/۴۷٪) به فصل پاییز مربوط می شود که میتوان به نقش عوامل محیطی از قبیل رطوبت در ایجاد بیماریهای ناحیه کف سم پی برد.

بیماری زخم کف پای همانند بیماری پودودرماتیت عفونی، بالاترین درصد (۳۸/۹۹٪) را در فصل بهار دارا می باشد

(۷/۳۳٪)، پاییز (۴/۲۲٪) و بهار (۱۱/۴۸٪) به خود اختصاص داده است. این در حالیست که در فصل زمستان، پایین ترین درصد ابتلا بین بیماریهای این ناحیه از سم، به جای بیماری پودودرماتیت عفونی به بیماری زخم کف پای با درصد (۳/۹۶٪) تعلق می گیرد.

بیماری پودودرماتیت عفونی معمولاً در اثر نفوذ اجسام خارجی در چند نقطه از کف سم منجر به سوراخ شدن لایه کوریوم و در نهایت نفوذ اجرام میکروبی و ایجاد عفونت چرکی است مشخص می شود. با توجه به اینکه این بیماری به طور تصادفی رخ می دهد میزان وقوع آن بسیار پایین خواهد بود که معمولاً این بیماری به شکل انفرادی بروز می کند و معمولاً اگر منشاء بیماری بر نحوه مدیریت و سیستم نگهداری گاوان استوار باشد تعداد حیوانات مبتلا، افزایش خواهد یافت. تراشیدن و برداشتن بیش از اندازه کف سم در حین اصلاح سم و نازکی و نرمی بافت کف سم در اثر ابتلاء به بیماری التهاب بافت مورق از فاکتورهای مستعد کننده این بیماری محسوب می شوند (۱۸،۱۴،۶،۲).

بیماری زخم کف پای، نسبت به بیماری پودودرماتیت عفونی به صورت فراوان و گسترده در اکثر دامداریهای صنعتی و سنتی در ۹۸٪ موارد در اندام حرکتی قدامیدیده شده است، عواملی از قبیل رطوبت و کمبود بهداشت و عوامل تغذیه ای و عوامل ارثی (مستقیم بودن اندام حرکتی) از عوامل مستعد کننده، بیماری زخم کف پای میباشد (۱۷،۸،۱).

در بررسی های انجام شده در فصل تابستان، بیماری پودودرماتیت غیر عفونی گسترده در اندامهای خلفی درصد شیوع بالاتری را نسبت به اندامهای قدامی نشان داده است که این امر در فصول دیگر از جمله پاییز و زمستان نیز صدق می کند ولی در فصل بهار درصد ابتلای اندامهای قدامی و خلفی تا حدودی با هم برابری می کند (۱۱،۵،۳).

میزان وقوع بیماری لامیناستیس (التهاب بافت مورق سم) معمولاً در گله گاوها یی که در سیستمهایی با تجمع و فشردگی زیاد نگه داریمی شوند، بالاست که از لحاظ آماری

References:

1. Amstutz, H. E. (1980) Hoof trimming, *Veterinary Practice*, 60: 137-138.
2. Banks, W.J. (1986) Hooves and claws, *Applied veterinary histology*, 2nd. Ed willams and wilkins, Baltimore, 365-371.
3. Bargai, u.; Bogin, E.; Lublin, A., Shamir, L. (1992) winter out breaks of Laminitis in dairy calves» etiology and Laboratory, radiological and pathological Findings, *vet. Rec.* 131, PP: 411-414.
4. Blowey, R.W. (1990) A veterinary book for dairy farmers, Reprinted with revisions, 2nd.ed. Right farming press, Ltd. PP: 220-291.
5. Bokko, B.P., Adamu, S.S., mohammed, A. (2003) Limb conditions that predispose sheep to Lameness in arid zone of Nigeria, *journal of Ruminant Research*, 47. PP: 165-169.
6. Boosman, R., Gruys, E., Nemeth, F. (1991) Bovine Laminitis clinical aspects, pathogenesis with reference to acute Laminitis, *vet. Q.* 13(3). PP: 163-171.
7. Britt, J.S., Berry, S.L., shearer., steevens, B. (1999) Uniform protocol Evaluating Responses to treatment of digital disease, the *Bovine partition*, 33, PP: 149-154.
8. Collighan, R.J., Martin, P.K., Naylor, R.D., woodward, M.J. (2000) A spirocheat isolation from a case of sever virulent ovine foot disease is closely related to a Treponeme isolatedn from human periodontitis and bovine digital disease, *Jurnal of veterinary Microbiology* 74. PP: 260-270.
9. Cullen., Patrick, T. (1991) Farm animal health, apractical guide, Pregamon press, PLC, PP: 113.
10. Dunham, J.R., smith, J.F., stokka, G. (1997) Lameness in dairy cattle, K- state veterinary university, MF-2070.
11. Grant, R. (1996) Dietary factors that influence hoof health, heart of America dairy management conference, PP: 115-118.
12. Greenugh, P.R., Johnson, A.B., schugel, L.M. (1996) cattle Lameness, Zinpro corporation's Illustrared handbook, Zinpro corporation, USA.
13. Greenugh, P.R., maccallum, F.J., weaver, A.D., (1986) Hoof care. Lameness in cattle 2nd. Ed. J.B. Lippincott, philadelphia, pa,

ولی پایین ترین درصد (۸/۸۱٪) در فصل زمستان دیده شده است. بیماری خط سفید که از بیماریهای مهم ناحیه کف سم می باشد که در فصل پاییز از درصد بالاتری (۳۰/۰۷٪) و در فصل تابستان (۲۰/۱۶٪) از درصد پایین تری نسبت به سایر فصول سال برخوردار بوده است. بیماری سائیدگی پاشنه از دیگر بیماریهای کف سم، همانند بیماری خط سفید بالاترین درصد خود را (۲۹/۰۶٪) نسبت به سایر فصول، در فصل پاییز ولی پایین ترین درصد خود را (۲۱٪) در فصل بهار داراست.

بطور کلی نتایج این بررسی نشان می دهد که بیماریهای سائیدگی پاشنه و خط سفید و پودودرماتیت غیر عفونی (التهاب مورق سم) از بیماریهای عمده و فراوان در فصول مختلف سال میباشد که بیماریهایی نظیر زخم کف پای و پودودرماتیت عفونی از درصد و فراوانی کمتری نسبت به سایر بیماریها در طول ۴ فصل سال داشتند.

میزان بالای وقوع بیماریهای نظیر سائیدگی پاشنه و خط سفید و پودودرماتیت غیر عفونی گسترده و حتی سایر بیماریهای موجود در منطقه، نظیر پودودرماتیت عفونی و زخم کف پای، نیاز به مطالعه و بررسی بیماریها را به میزان بیشتری طلب می کند و توجه به این موضوع که درمان و کنترل بیماری به طور همه جانبه باعث افزایش کمیت و کیفیت تولیدات دامی میشود، اهمیت این موضوع را به طور کامل بیان می کند.

این بیماریها از هر لحاظ به عنوان بیماریهای پرهزینه مطرح میشوند. هزینه های دارو و درمان، کاهش تولیدات گله، پایین آمدن ارزش فروش، همگی نشان دهنده اهمیت اقتصادی این بیماریها است.

با رسیدگی به وضعیت بهداشت جایگاه و کنترل رطوبت و حتی سم چینی به موقع و نظارت بر تغذیه به راحتی می توان از بروز بیماریهای مختلف ناحیه سم جلوگیری کرد (۱۹).

PP: 252-262.

14. Greenough, P.R., Maccallum, F.J., Weaver, A.D, (1981)

Lameness in cattle. 2nd. Ed. Wright sciotechnica, England, PP: 228-262.

15. Guard, C.G., (1994) Recognizing and managing infections causes of Lameness in cattle, bovine proceeding – No: 27, PP: 80-82.

16. Hassall, S.A., Murry, R.D., ward, W.R., (1993) Effect of Lameness of the behaviour of cows during the summer, vet. Rec. 132, PP: 578-580.

17. Kasari, T.R., (1991) The principles of trimming the bovine hoof, vet, Med, PP: 1218-1226.

18. Mgas, M.W., (1987) Bovine Pododermatitis aseptica diffusa (Laminitis) a etiology, pathogenesis, treatment and control. Vet. Res. Commun, 11(3), PP: 235-241.

19. Ossent, P., (1987) Distribution of load between the Lateral and medial hoof of the bovine hind Limb, JAVMA 349, PP: 296-300.

Archive of SID